ber de; *"Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir şey yemiş değildir."*[44] buyurmuştur. Yine bir başka hadiste de en temiz kazancın; *"Kişinin kendi elinin emeği, bir de dürüst ticaretin kazancı."*[45] olduğunu bildirmiştir. Ziraat, ticaret, zenaat ve bir mesleğin icrası doğrudan emeğe dayalı kazanç yollarıdır. İnsan denizdeki balığı tutmak, dağdaki otu toplamak gibi tabiattaki serbest mala ya el koyarak ona ilkten sahip olur, ya da başkasının mülkiyetindeki bir malı ondan devralarak sahip olur. Hibe, miras, haklı savaş sonucu kazanılan ganimet meşru mal edinme yöntemlerindendir. Ancak bu yollar istisnaidir; toplumların ekonomik yapısı sadece bunlar üzerine bina edilemez. Bu sebeple İslam malların asıl el değiştirme yöntemini alışveriş olarak gösterir.[46] Bunun yolu da karşılıklı rızaya dayalı ticarettir.[47]

İslam'da ticaret teşvik edilmiştir. Bir ayet-i kerime'de; **"Namazı kılınca yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan isteyin."**[48] buyrulur. Hz. Peygamber; *"Emin ve dürüst Müslüman tacir kıyamet günü şehitlerle birlikte olacaktır."*[49] buyurmuştur. Başka bir hadiste; *"En temiz kazanç hangisidir?"* şeklindeki bir soruyu, *"El emeği ve helâl olan bütün alış veriş yöntemlerinden elde edilen kazançtır."*[50] diye cevaplamıştır. Müslümanlar bir yandan ticaret yapmaya teşvik edilmiş diğer yandan da İslam'ın yasakladığı mal edinme yöntemlerinden uzak durmaları konusunda uyarılmıştır.

7. Haksız Kazanç

7.1. Hırsızlık

Bir malı korunmuş olduğu yerden gizlice almaya "hırsızlık" denir. Kul hakkı açısından gasp da aynen hırsızlık gibidir. İkisi arasındaki en önemli fark, gaspta başkasına ait malın açıktan ve çoğunlukla cebir ve şiddet kullanılarak alınmasıdır. Hırsızlık da Kur'an'da yasaklanmış[51], insanların mallarına haksızca tecavüz edip mal güvenliğini tehlikeye atanlara son derece ağır ceza takdir edilmiştir. Hırsızın çaldığı mal ve malın sahibine verdiği zarar ödetilir ve ayrıca hırsız cezalandırılır.

7.2. Gasp

İslam'ın koruduğu ve dokunulmaz saydığı mülkiyet hakkına karşı işlenen haksız fiillerden biri de gasptır. Gasp, başkasına ait bir malı zor kullanarak alma demektir. Bu yönüyle hırsızlıktan ayrılır. Hanefî fıkıhçıları gaspı; "Taşınabilir, hukuki ve ekonomik değeri bulunan bir mal üzerinde, sahibinden izinsiz olarak alenen ve kuvvete dayanarak haksız zilyedlik kurmak." şeklinde tarif etmişlerdir.[52]

Başkasına ait bir malı zor kullanarak alma gaspa girer.

Hangi şekillerde olursa olsun mülkiyet hakkına yapılan her türlü haksız fiil yasaklanmış, hem uhrevi hem de dünyevi ceza verilmesi takdir edilmiştir.

44 Buhârî, "Büyû'", 15; "Enbiyâ", 37
45 Müsned, IV, 141
46 Bakara suresi, 275. ayet.
47 Nisa suresi, 29. ayet.
48 Cum'a suresi, 10. ayet.
49 Tirmizî, "Büyû'", 4.
50 Taberanî, Mucem'ul-evsât, VIII, 47.
51 Maide suresi, 38-39. ayetler.
52 Diyanet Vakfı İslam İlmihali, c.2, s. 190.